Intervija ar Viesturu Celmiņu: Mēs vēlamies tehnoloģijas veidot, ne tikai tās patērēt

Uz sarunu aicinām pilsētplānotāju un VEFRESH inovāciju kvartāla vadītāju Viesturu Celmiņu, lai aprunātos par to, kā radās ideja uzsākt VEFRESH, kā ir attīstījusies VEF apkaime, un kādos **URBACT un Interreg pārrobežu sadarbības programmu projektos** Viesturs Celmiņš ir iesaistījies.

VEFRESH ir inovāciju kustība, kas vēsturisko VEF apkaimi un apkārtējās teritorijas plāno attīstīt kā viedpilsētas inovāciju telpu. Kustības mērķis ir veikt sabiedriskā labuma darbību – veidot VEF apkaimi kā mūsdienīgu un sociāli aktīvu pilsētas daļu ar dzīvīgu kultūras, inovāciju un izglītības pasākumu programmu. Šo mērķu realizēšanai kustība VEFRESH aktīvi sadarbojas ar Rīgas pilsētas pašvaldību un Ekonomikas ministriju, un 2019. gada jūnijā tika kopīgi parakstīts sadarbības memorands par VEF apkaimes iezīmēšanu kā viedpilsētas risinājumu pilotteritoriju.

Sakiet, kā un kad radās ideja uzsākt VEFRESH inovāciju kustību?

VEFRESH tika uzsākts 2018. gadā kopā ar lielākajiem tehnoloģiju uzņēmumiem Latvijā – LMT, Accenture, kā arī attīstītājiem, kas ir VEF teritorijā – Pillar un Hanner jeb Jaunā Teika. Ņemot vērā, ka

šajā teritorijā ir ap 41-43% no visa IKT sektora vienkopus, nolēmām VEFRESH inovāciju kustību attīstīt tieši šeit.

Nākošo dekādi mums ir divi varianti – vai nu mēs būsim tehnoloģiju pircēji un patērētāji, vai arī paši veidosim tehnoloģijas un tajās piedalīsimies. Pat, ja mēs būtu tikai patērētāji vai pircēji, arvien grūtāk būtu pielāgoties "*plug and play*" risinājumam – paņemt no ārvalstīm kādu risinājumu un šeit to sākt izmantot.

Mūsu ideja bija sekojoša – VEFRESH ir atvērta inovāciju kustība ar vienu galveno domu – mēs vēlamies veidot tehnoloģijas, ne tikai tās patērēt. Un, lai mēs varētu to darīt, ir nepieciešama horizontāli atvērta platforma, kurā tehnoloģijas, it sevišķi viedpilsētas tehnoloģijas būtu iespējams testēt.

Lai mēs varētu kļūt par tehnoloģiju veidotājiem, tām kaut kur ir jānotiek. Digitalizācijai ir jānotiek konkrētā ģeogrāfijā. Rīgā šādas teritorijas vai viedpilsētas pilotteritorijas nav, tādēļ VEFRESH par šādu teritoriju kļūst. 2019. gadā kopā ar Ekonomikas Ministriju, Rīgas Domi un Eiropas Komisiju pieteicām ideju par pilotteritorijas izveidi, kas ļautu uzņēmējiem ātrāk tikt ar saviem pilotprojektiem pilsētvidē, piemēram, gaisa piesārņojuma sensoriem, ielu šķērsojumu risinājumiem, sabiedriskā transporta uzlabošanas risinājumiem utt. Lai standartā varētu tikt pie pilotēšanas, ir nepieciešami 12-15 mēneši. Mūsu mērķis ir samazināt šo laiku līdz pilotēšanai – no 12 mēnešiem uz vienu mēnesi, radot pateicīgāku vidi jaunuzņēmumiem. VEFRESH iestājas par inovācijām un vērtību ķēžu radīšanu. Mēs gan izgudrojam, gan mēģinām attīstīt, kā arī tirgot un veidot. Līdz ar to, vairāk finanses un kapacitātes paliek Latvijā.

Vai ir jūtama VEF apkaimes attīstība? Kas ir mainījies? Ar ko varat lepoties?

VEFRESH kustības radīšanas rezultātā esam uzsākuši sadarbību ar vairākiem jaunuzņēmumiem, tehnoloģiju organizācijām un attīstītājiem Latvijā. Piemēram, kopā ar Rīgas enerģētikas aģentūru strādājām, lai izveidotu IoT atvērtā lietu interneta staciju. Šī projekta ietvaros 2020. gada jūlijā tika atklāts pirmais mobilitātes punkts Latvijā.

Mobilitātes punkts savieno dažādus ilgtspējīgus transporta veidus un piedāvā ērtu piekļuvi mikromobilitātes un koplietošanas transporta iespējām. Tā mērķis ir nodrošināt izvēles iespējas ieplānotā ceļa turpināšanai ilgtspējīgā un gudrā veidā, neizmantojot privāto automašīnu. Mobilitātes punktā uzstādītas riteņbraucējiem ērtas velonovietnes, veloremonta stacija, elektroskūteru īres punkts, kā arī pieejams bezmaksas Wi-Fi un viedierīču uzlādes iespējas. Tāpat mobilitātes punkts kalpo kā pilotteritorija inovatīvu, datos balstītu risinājumu izveidei – tajā pieejams gan divriteņu un gājēju skaitītājs, gan testēšanas stacija viedpilsētas risinājumiem.

Otrs "*hardware*" tipa risinājums uz lietu interneta bāzes, pie kura strādājām kopā ar jaunuzņēmumu Parkdroid, spēj noteikt konkrētas stāvvietas pieejamību, izmantojot ģeomagnētiskā lauka izmaiņas. Šis sensors ļauj nekavējoties detektēt, kad kādā vietā ir atbrīvojusies stāvvieta.

VEF apkaimē tika uzstādīti seši šādi viedo stāvvietu sensori, kas spēj pārraidīt informāciju reāllaikā, tādējādi ļaujot autovadītājiem par stāvvietu pieejamību uzzināt jau iepriekš, kas savukārt uzlabo gan

autobraucēju pieredzi, gan mazina izmešu apjomu.

Aktīvi iesaistāties arī Eiropas Savienības projektos. Vai esat piedalījies URBACT un Interreg pārrobežu sadarbības programmu projektos? Kāda ir bijusi Jūsu pieredze un ieguvumi no dalības?

Esmu piedalījies divos lielos Interreg Centrālā Baltijas jūras reģiona programmas projektos un vienā URBACT programmas projektā. Kopā ar partneriem no Metropolijas universitātes, Jelgavas universitātes, Stokholmas vides institūta, Rīgas plānošanas reģiona un Rīgas domes biju piedalījies projektā par akadēmisko centru nākotni universitātēs: LIVE BALTIC CAMPUS. Kāda mūsdienās ir loma akadēmiskajiem centriem? Tiem ir jākļūst atvērtākiem, horizontālākiem un uz sadarbību vērstiem. Covid-19 pandēmija to lieliski apliecināja – mēs visi iemācījāmies gada laikā globālā līmenī strādāt un mācīties attālināti. Studentiem, pētniekiem, inovācijām un uzņēmējiem bija nepieciešama sadarbīga vide.

Otrs projekts ar šiem pašiem partneriem un Cēsu novada pašvaldību: AUGMENTED URBANS. Tā laikā mēs, izmantojot paplašināto realitāti jeb AR (*Augmented Reality*) un jaukto realitāti jeb XR (*Extended Reality*), iesaistījām iedzīvotājus pilsētplānošanā un digitāli uzbūrām ainu, kā varētu izskatīsies konkrēta teritorija. Kopā ar Vividly un RISEBA arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātes studentiem tika izveidots modelis, kurš tika testēts Cēsīs. Centāmies iedzīvotājus ieinteresēt un parādīt, kā varētu izskatīties zaļā teritorija pilsētā ap Gauju 10 gadu laikā.

Šobrīd piedalos URBACT programmas projektā IoTxChange – kā lietu internets var palīdzēt pašvaldībām attīstīties. Konkrēti tiek pētīts Jelgavas novads un esam nonākuši pie secinājuma un vēlmes digitalizēt stihijas pašvaldībās – ūdens, gaisma, vējš, dabas stihijas utt. Šis URBACT projekts ir labs veids, kā mācīties, bet vislabākais veids, kā mācīties, ir darot. Tādēļ mēs atradām vienu virzienu, kas lauksaimniecībai palīdzētu plānot un paredzēt nokrišņus ar sensoru palīdzību.

Pateicamies par veltīto laiku intervijai un vēlam veiksmi darbos!

Rakstu sagatavoja:
Linda Ermiča
URBACT Nacionālais kontaktpunkts Latvijā